

بودجه دستگاهی خودشان پیش بینی کنند. بند ۳ ماده ۴۱ در خصوص شاخص های ساماندهی امور جوانان بحث می کند که میزان پیشرفت برنامه های ساماندهی امور جوانان را مورد سنجش قرار دهد و این شاخص ها سند ملی توسعه فرابخشی امور جوانان کشور را تشکیل داده است. سنجش و پایش این شاخص در وزارت ورزش و جوانان انجام میشود و اطلاعات لازم را برای مقایسه میزان پیشرفت جمع آوری می کنیم.

شاخص های ساماندهی امور جوانان در واقع معیاری برای سنجش میزان پیشرفت در برنامه ساماندهی امور جوانان کشور است که اسفند ۹۱ در شورای عالی جوانان تصویب شده بود و هم اکنون لازم است پی گیری لازم انجام شود تا مشخص شود که بر اساس این شاخص ها چقدر در اجرای برنامه ملی ساماندهی امور جوانان که از سال ۱۳۸۴ در دست اجرا بوده است پیشرفت داشته ایم. در بند ۴۱ لایحه ساماندهی، تکالیف دستگاه های اجرایی در حوزه جوانان آورده شده و با هدف شفاف سازی وظایف ارگانهای دولتی به آن پرداخته شده که در صورت تصویب به مجلس ارسال

به طور موثر به سیاست گذاران و تصمیم سازان در راستای طراحی و تدوین سیاستها و برنامه های ملی و به منظور مقابله با پیامدهای این موضوع در کشور کمک نماید.

ماده ۴۱ قانون پنجم توسعه کلیدی ترین مسئله و راهبرد اصلی ما در معاونت ساماندهی امور جوانان است. ازدواج، اشتغال، مباحث هویتی جوانان و مسئولیت پذیری از مواردی است که در برنامه پنجم توسعه به آن تاکید شده است. ماده ۴۱ برنامه پنجم توسعه دارای سه بند است که در بند الف آن ایجاد ساماندهی امور جوانان در ردیف بودجه ای دستگاهها اجرایی است که این امر هنوز به صورت کامل محقق نشده و در سال ۹۱ و ۹۲ فقط چهار ارگان دولتی فرهنگ و ارشاد اسلامی، تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و وزارت ورزش و جوانان اقدام به این امر کرده اند.

وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی اجرای ماده ۴۱ را با عضویت تمامی دستگاه های امور جوانان تشکیل داده تا به بررسی مشکلات و چالش های پیش رو بپردازد. بر اساس بند الف ماده ۴۱ دستگاه های ذیربط مکلف شده اند برنامه ساماندهی امور جوانان را در ذیل ردیف

گردآوری و تنظیم: مرجان صادق زاده

در طول دهه گذشته، جمهوری اسلامی ایران پدیده ای جمعیتی با عنوان تورم جوانی جمعیت را تجربه کرده است امروزه در حدود ۵۰ درصد از جمعیت زیر ۳۰ سال هستند و گروه بزرگ جمعیت بین ۵۰ تا ۹۲ سال یک سوم جمعیت را تشکیل می دهند.

جمعیت جوان ایران فرصتی برای سرعت بخشیدن به توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور را فراهم می کند. اگرچه این نسل عظیم جوانان میتواند محدودیت هایی را در فراهم سازی امکانات آموزشی، بازار کار و خدمات اجتماعی، ایجاد کرده و کشور را با نیاز فزاینده در این زمینه روبرو سازد.

جمهوری اسلامی ایران در حال تجربه تغییرات سریع اجتماعی اقتصادی و جمعیت شناختی است. صندوق جمعیت ملل متحد با همکاری گروه جمعیت شناسی دانشگاه تهران و مرکز آمار ایران، پژوهشکده آمار، تحلیل وضعیت جامعی درباره جوانان در جمهوری اسلامی ایران، به عنوان یکی از چهار موضوع کلیدی نوظهور جمعیتی، انجام داده است. این گزارش می تواند

به همین دلیل است که در متن منتشر شده از برنامه ششم توسعه کشور که قرار است به زودی به مجلس ارائه شود و چشم‌اندازی از آینده پنج ساله کشور ترسیم کند، تبصره‌هایی به موضوع اشتغال پرداخته است.

غیاب حوزه جوانان در پیش‌نویس برنامه ششم توسعه، تبصره ۲۴ این برنامه پیشنهادی، موضوع افزایش سن بازنشستگی را مطرح کرده که اگر چه مخاطبان اصلی آن افراد در آستانه سن بازنشستگی را شامل می‌شود، اما جوانان سیبب اصلی این پیکان هستند.

نگاهی به تصمیمات مشابه در سایر کشورها تجربه خوبی را پیش روی کارشناسان و تصمیم‌گیران می‌گذارد. در گرماگرم بحران اقتصادی اروپا، چندین کشور اروپایی تصمیم گرفتند با بالا بردن سن بازنشستگی، اقتصاد تکه و پاره شده خود را وصله پینه کنند. در حالی که همه منتظر بودند این مصوبه موجب اعتراض شاغلان با سابقه کار بالا و در آستانه بازنشستگی شود، در فرانسه جوانان، پیشاهنگان اعتراض به افزایش سن بازنشستگی شدند. آنها معتقد بودند بالا رفتن سن بازنشستگی موجب کاهش تقاضای بازار کار برای جوانان می‌شود و از این رهگذر بیکاری در جوانان بیشتر می‌شود. حالا در ایران و در شرایطی که قیمت نفت به حدود ۳۰ دلار رسیده است و شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی حال و روز خوشی ندارند و صندوق‌های بازنشستگی به تبعیت از این شرایط در رکود به سر می‌برند. دولت تلاش کرده است با گنجانیدن موضوع در برنامه ششم توسعه و افزایش سن بازنشستگی، چرخ این صنعت را همانند چرخ صنعت خودروسازی به حرکت در آورد. به گردش در آوردن چرخ خودروسازها با وام ۲۵ میلیونی انتقاداتی را در پی داشت و جوانان همچنان منتظر، در صف دریافت وام ازدواج، به بهترین شکل تبعیض وارد شده را لمس کردند. بنابراین دور از انتظار نیست که تصویب چنین طرحی در برنامه ششم توسعه هم موجب سرخوردگی جوانان جویای کار شود. کارشناسان مسائل اجتماعی معتقدند

مهم‌ترین الزامات دستیابی به نرخ بیکاری ۷ درصدی تا سال آخر برنامه پنجم توسعه، تحقق رشد ۸ درصدی تولید ناخالص داخلی در هر سال است که وضعیت رکود اقتصادی حاکم بر کشور با سیاست‌های اقتصادی دولت، نویدبخش چنین رشد اقتصادی نیست.

در حالی که نرخ بیکاری در جامعه در تابستان ۹۴ حدود ۱۱ درصد برآورد شده است، همین عدد از سوی مرکز آمار ایران، برای جوانان ایرانی ۱۵ تا ۲۹ ساله بیش از ۲۳ درصد تخمین زده شده است. موضوع وقتی پیچیده‌تر می‌شود که بدانیم به اعتقاد بیشتر کارشناسان مسائل اجتماعی، نداشتن شغل یکی از مهمترین عوامل در خودداری جوانان از ازدواج و از عوامل موثر در بروز طلاق است. در پژوهش ملی سنجش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان هم اشتغال از دغدغه‌های اصلی جوانان عنوان شده است. در چنین شرایطی مجموعه مدیریتی در هر کشوری تمام اقدامات و تصمیمات را برای کاهش نرخ بیکاری و افزایش اشتغال جوانان به کار می‌گیرد. شاید

می‌شود تا تبدیل به قانون شود.

اولویت‌های اصلی در معاونت ساماندهی امور جوانان و پرداختن در ابعاد وسیع سیاست‌گذاری، برنامه ریزی و اجرا، باید بر مبنای مطالعات و شرایط روز کشور صورت گیرد برنامه‌ها و مصوبات شورای عالی جوانان، ستاد ملی ساماندهی امور جوانان و ستادهای استانی و شهرستانی، شاخص‌های سنجش وضعیت جوانان، ماده ۴۱ قانون برنامه پنجم توسعه و لایحه شفاف‌سازی وظایف دستگاه‌ها در حوزه جوانان مورد بررسی و تبادل نظر قرار گرفت. بعد از تعیین اولویت‌ها باید قوانین و برنامه‌های گانه ساماندهی امور جوانان بر اساس ضرورت‌ها بازنگری شده و شاخص‌هایی برای سنجش و احصای نتایج تدوین شود.

■ معضل بیکاری

در رابطه با بیکاری، با این که دولت بارها از آمار نگران‌کننده بیکاران به ویژه فارغ‌التحصیلان بیکار سخن می‌گوید و کنترل بیکاری را نیازمند عزم ملی و اجرای برنامه‌های گسترده توصیف می‌کند، پیش‌بینی کاهش جدی نرخ بیکاری واقعا خوش‌بینانه است. هدف برنامه پنجم، کاهش نرخ بیکاری به ۱۰٫۴ درصد است. این رقم در سال ۹۰ به حدود ۱۲٫۳ درصد و در سال ۹۱ برابر با ۱۲٫۲ درصد بوده و در سال ۹۲ با اندکی افزایش به ۱۲٫۶ درصد رسیده است. با وجود این و در حالی که برنامه دولت برای ایجاد شغل چندان به روشنی اعلام نشده، دولت پیش‌بینی می‌کند نرخ بیکاری در سال ۹۳، ثابت مانده و حتی ۰٫۲ درصد کاهش به رقم ۱۲٫۴ درصد برسد.

بر اساس برنامه پنجم توسعه کشور، تا سال پایانی برنامه، باید به نرخ بیکاری ۷ درصدی دست یابیم و برای این منظور، سالیانه باید به میزان ۱ میلیون و ۱۰۰ هزار فرصت شغلی جدید در کشور ایجاد شود. یکی از

و ارمنستان ۵,۷ درصد کاهش داشته اما این کاهش در ایران تنها ۱,۱ درصد بوده است.

طبق اعلام وزارت کار، نرخ مشارکت اقتصادی در ایران از وضعیت مناسبی برخوردار نیست به نحوی که این نرخ در قطر نسبت به ایران ۴۱,۹ درصد بیشتر است و این موضوع بسیار قابل تامل است. از سویی وضعیت «بار تکفل» در ایران که نشان دهنده جمعیت افراد غیرشاغل به افراد شاغل است نیز چندان مناسب نیست. به صورت کلی مقایسه برخی از شاخص های بازار کار ۲۵ کشور حوزه سند چشم انداز نشان می دهد که ایران بعد از ۵ کشور فلسطین، ارمنستان، یمن، عراق و گرجستان بالاترین نرخ بیکاری را در بین کشورهای حوزه سند چشم انداز با رتبه ۲۱ دارد.

نرخ مشارکت اقتصادی ایران تنها از کشورهای فلسطین، اردن، عراق و سوریه بالاتر است و جایگاه ایران در رتبه ۲۱ قرار دارد. نرخ تورم ایران بعد از کشور سوریه، بالاترین نرخ است و بار تکفل ایران وضعیت مناسب تری نسبت به سایر شاخص های منتخب دارد و ایران در این بخش دارای رتبه ۱۸ است.

طبق اعلام سازمان جهانی کار، جمعیت جوان بیکار ایران به ۱ میلیون و ۳۲۱ هزار نفر رسیده که ۹۳۱ هزار نفر آن مرد و ۳۹۰ هزار نفر نیز زن هستند. متوسط دستمزد ماهیانه در ایران در سال ۲۰۱۲ میلادی ۱ میلیون و ۲۰۳ هزار و ۳۲۷ تومان بوده و با وجود اینکه هر خانوار به صورت متوسط ۳,۵۵ نفر جمعیت داشته اما تنها ۱,۱ نفر از آن شاغل بودند.

■ هر خانواده فقط ۱ نفر شاغل دارد

در کشورهای اردن، افغانستان، عراق، فلسطین و یمن کار شاغلان خانواده ها برای تامین معاش سخت تر از ایران است. در عین حال، شاغلان در امارات، بحرین، قطر و کویت شرایط تامین معیشت به مراتب بهتری از ایران دارند که اختلاف آن نیز معنادار است. علاوه

بیکاری جوانان در فاصله سال های ۸۴ تا ۹۲ به جز سال ۸۶، روندی افزایشی داشته که اعلام خطری برای مسئولان و تصمیم گیران درباره وضعیت اشتغال جوانان است که باید درباره ارتقاء سطح مهارت نیروی متقاضی کار، سیاست های اثربخشی اتخاذ شود.

بر اساس اعلام وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی نیز قابل تامل است به گونه ای که این نرخ همواره از سال ۸۴ به بعد افزایشی بوده و از ۱۵,۷ درصد سال ۸۴ به ۲۰,۸ درصد در سال ۹۱ رسیده است. در بخش بیکاری جوانان ایران دارای رتبه ۱۹ در منطقه است. به صورت کلی نرخ بیکاری در برخی کشورها مانند قزاقستان، آذربایجان، پاکستان، افغانستان، لبنان و ترکیه در حوزه جوانان و نرخ عمومی بهتر از ایران است.

مقایسه کاهش نرخ بیکاری در کشورها به ویژه ایران از سال ۲۰۰۵ (سال اول اجرای سند چشم انداز) تا سال ۲۰۱۲ نشان می دهد که در این دوره زمانی نرخ بیکاری در برخی کشورها مانند قزاقستان به میزان ۵,۹، قطر ۹,۴

بالا رفتن سن بازنشستگی به قدری شرایط بازار کار را برای جوانان پیچیده می کند که طراحان برنامه ششم توسعه در اقدامی عجولانه تر در صدد اتخاذ سیاست های جایگزین برای اشتغال جوانان برآمده اند. ظاهراً ارائه مشوق هایی برای اشتغال و استخدام جوانان زیر ۲۹ سال به کارفرماها، پاسخی است به همین تناقض. دولت بنا دارد با کاهش حقوق جوانان زیر ۲۹ ساله به ۷۵ درصد حداقل مزد سالیانه، زمینه ای را برای اشتغال این قشر فراهم کند.

اما فعالان حوزه جوانان و اشتغال معتقدند در چنین ماده ای در پیش نویس برنامه ششم توسعه می تواند شرایط اشتغال را برای جوانان سخت تر و شرایط سوء استفاده را برای کارفرمایان بیش از پیش فراهم کند. در حالی که لایحه پیشنهادی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور برای برنامه ششم توسعه به زودی در دستور کار دولت قرار می گیرد و به مجلس ارائه می شود، نبود ماده ای مرتبط با مسائل جوانان از یکسو و گنجانیدن تبصره هایی که فضای اشتغال جوانان را مه آلود می کند از سوی دیگر، لزوم ورود معاونت جوانان وزارت ورزش و جوانان را بیشتر آشکار می کند. اگرچه دغدغه افزایش بودجه هشت میلیاردی این معاونت در بودجه سال ۹۵ هم از دل مشغولی های این معاونت است، اما رسیدن به بودجه مصوب سالانه نباید موجب غفلت مسئول اصلی مسائل جوانان از اشتغال این قشر به ویژه در برنامه ششم توسعه شود.

جدیدترین گزارش وزارت کار از وضعیت بیکاری در کشور و تغییرات آن در فاصله سال های ۸۴ تا ۹۲ نشان می دهد که از سال ۸۴ تا ۸۷ نرخ بیکاری در مسیر بهبود قرار داشته ولی پس از آن تا سال ۹۱ کشور شاهد افزایش نرخ بیکاری بوده است. در عین حال، دولت امیدوار است تا سال ۱۴۰۴ بتوان نرخ بیکاری را در کشور تک رقمی کرد.

از سویی نرخ ۲ برابری بیکاری جوانان نسبت به متوسط وضعیت نامساعدی را تفسیر می کند. نرخ

رحمت الهی پناه آورده‌اند، به شایستگی از این فرصت استفاده کنند و حظ معنوی، فکری و سلوکی داشته باشند؛ فرصتی برای تأمل، درنگ، سکوت و تفکر برای آنها فراهم شود. افراد ۱۵ تا ۲۰ سال حدود ۶ هزار و ۱۴۸ نفر، ۲۰ تا ۲۵ سال ۵ هزار و ۷ نفر، ۳۰ تا ۴۰ سال یک‌هزار و ۷۶۹ نفر، بالاتر از ۴۰ سال یک‌هزار و ۳۰۰ نفر بوده است و همچنین بیشترین معتکفان در شهرستان خرم‌آباد و بروجرد بوده‌اند.

یکی از آثار معنویت در زندگی جوان، یافتن شخصیتی اجتماعی است. جوان معنوی با سیمایی پاک و روشن، به همگان منش فکری و متعالی خود را اعلام می‌دارد و با رفتار خود، برتری حاصل از انس با خدا را به نمایش می‌گذارد. دیگران نیز در برخورد با او می‌کوشند، حرمت حریم وی را پاس دارند.

برای نمونه، در جامعه‌ای که روزه به‌عنوان یک فریضه دینی مورد توجه است، همه افراد، خود را موظف به خویش‌داری و رعایت احترام آن جامعه می‌دانند و از هر کاری که موجب جریحه‌دار شدن و آزار روزه‌داران می‌گردد، پرهیز می‌کنند. در جامعه روزه‌دار، خوردن و آشامیدن و حرکات ضد اخلاقی مغایر با رفتار دینی، به شدت محکوم است و انسان‌های فهیم، خود را از آن دور نگه می‌دارند.

یکی از بازتاب‌های معنویت در زندگی جوان، قابل اعتماد شدن اوست. در گذشته نیز انسان‌های معنوی امین مردم بوده‌اند و در مسافرت‌ها و مشکلات، امانت‌دار و گره‌گشای زندگی مردم به‌شمار می‌آمدند. در نمونه‌های قرآنی نیز از انسان‌های والایی چون پیامبر اعظم (ص)، یوسف صدیق (ع) و موسی (ع) به‌عنوان شخصیت‌هایی قابل اعتماد و امین نام برده شده است. انتخاب لذت معنوی و ترجیح آن بر دیگر لذت‌های رایج در جامعه نیز خود، نشانی از رشد فکری و ارتقای رفتاری جوان است که بر اعتماد او نزد همگان می‌افزاید.

تا ۲۴ سال نیز به ثبت رسیده است و ۲۲۵ هزار و ۹۲۳ واقعه ازدواج زنان در این گروه سنی نیز ثبت شده که معادل ۳۱.۲ درصد کل ازدواج‌ها را شامل می‌شود.

نوزدهمین مراسم جشن ازدواج دانشجویی با حضور ۲۰۰ زوج دانشجو برگزار شد. ایده ازدواج دانشجویی آسان از ۱۹ سال پیش توسط نهاد نمایندگی رهبری مطرح شد و خوشبختانه از آن زمان تاکنون دستاوردهای خوبی را به همراه داشته است. این نوع ازدواج چون مبتنی بر آگاهی و شناخت کامل صورت می‌گیرد عمدتاً سرانجام خوبی دارد و طبق پژوهش‌های صورت گرفته تاکنون ۹۰ درصد از این ازدواج‌ها موفقیت آمیز بوده است. دستگانهایی چون ورزش و جوانان، بانک‌ها، مراکز فرهنگی و ... می‌توانند در این موضوع کمک کننده باشند.

■ جوانان و معنویت

جوان با توانمندی بالای جسمی و فکری و نیز آمادگی و انگیزه و صف‌نشستگی برای ساختن آینده‌ای روشن، نیازمند توشه‌های گران‌بهاست تا به سرمنزل مقصود بار یابد و این توشه، همان معنویت است که از انس با خداوند و انجام دستورهایی او به دست می‌آید. خداوند نیز در قرآن کریم به این سفر اشاره دارد و به انسان چنین می‌گوید: «يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ؛ ای انسان! به یقین تو به سوی پروردگار خود، به سختی در تلاشی و او را ملاقات خواهی کرد.» (انشقاق: ۶) یکی از تغذیه‌کنندگان اصلی معنوی جامعه ما جوانان هستند. یک سازمان‌دهی طبیعی از دل‌های آماده و مؤمن شکل می‌گیرد و یک آرایش و مانوری از معنویت است که در جامعه ما اتفاق می‌افتد و از نشانه‌های سلامت معنوی و عطش، نسل جوان ما است که باید خدای متعال را شاکر باشیم.

شکرش به این است که اعتکاف باید در مسجد برگزار شود، مساجد دائماً به کیفیت توجه کرده و زمینه را فراهم کنند تا معتکفان که نوعاً نسل جوان و حتی نوجوانان، دخترها و پسرهایی هستند که در خانه خدا اقامت می‌کنند و به دامن لطف خدای متعال و آغوش

بر کشورهای یادشده، تامین معیشت برای شاغلان و یا اصطلاحاً بار تکفل در کشورهای آذربایجان، ارمنستان، ازبکستان، پاکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، ترکیه، عربستان، عمان، قرقیزستان، قزاقستان، گرجستان، لبنان و مصر نیز نسبت به ایران در شرایط مناسب تری قرار دارد و این فاصله در مورد برخی کشورها تا ۲ برابر است.

■ کمبود مسکن

مسکن یکی از حوزه‌هایی بود که به تفکیک گروه سنی هیچ آماری نداشتیم اما بخشی از قانون بودجه سال ۹۴ مربوط به یارانه تسهیلات مسکن زوجهای جوان بود البته متولی تحقق این امر وزارت راه و شهرسازی است. ما به عنوان ستاد ملی ساماندهی امور جوانان و دبیرخانه شورای عالی جوانان وظیفه داشتیم مکاتباتی با همه دستگاه‌هایی که مخاطب این مصوبه بودند، انجام دهیم و از آن‌ها درخواست کردیم در صورت تخصیص اعتبار برای اجرای این بند به ما گزارشی ارائه دهند.

یکی از اهداف ما در کمیسیون اقتصاد، اشتغال و مسکن این است که از درون مجموع بسته‌های حمایتی و سیاست‌های حمایتی که دولت در حوزه مسکن دنبال می‌کند بتوانیم سیاست‌های حمایتی برای مسکن جوانان استخراج و به عنوان یکی از نتایج کمیسیون در ستاد ملی ساماندهی مطرح کنیم.

■ بالا رفتن سن ازدواج

ازدواج یک نوع قرارداد است که می‌تواند ضامن امنیت و آرامش جامعه و بقای نسل باشد، اگر این امر به درستی صورت بگیرد و پایه هسته اولیه خانواده مستحکم گذاشته شود امنیت جامعه نیز بهتر تامین می‌شود. بنابراین ازدواج پدیده مهمی است که در طول زندگی یکبار اتفاق می‌افتد و از حساس‌ترین رویدادهای زندگی است که باید آگاهانه با آن برخورد کرد. در حال حاضر حدود پنج میلیون دانشجو در کشور وجود دارد بنابراین می‌توان بر روی این قشر سرمایه‌گذاری خوبی برای تشکیل خانواده و ازدواج آسان انجام داد و در این مسیر باید از همه سازمان‌ها به ویژه ورزش و جوانان کمک گرفت.

بر اساس تحلیل و بررسی‌های صورت گرفته در سال گذشته ۷۲۴ هزار و ۳۴۵ مورد واقعه ازدواج رخ داد که از این تعداد ۶۰۷ هزار و ۴۱۰ مورد در مناطق شهری و ۱۱۶ هزار و ۹۳۵ مورد در نقاط روستایی رخ داده است. اطلاعات موجود نشان می‌دهد که در هر ماه ۶۰ هزار و ۳۶۲ واقعه ازدواج و در هر شبانه روز هزار و ۹۸۵ مورد و در هر ساعت نیز ۸۳ واقعه ازدواج به ثبت رسیده است. استان‌های کردستان با ۱۲.۵ درصد، اردبیل با ۱۲.۳ درصد و زنجان با ۱۱.۸ درصد بیشترین ثبت ازدواج را داشته‌اند و از سوی دیگر استان‌های البرز با ۶.۹، تهران با ۷ و کرمان با ۷.۷ درصد کمترین نرخ ثبت ازدواج را به خود اختصاص داده است. بیشترین ازدواج گروه سنی زنان ۲۰

روزنامه الکترونیکی خبرگزاری صدا و سیما

